

آشنایی با کتابخانه‌های تخصصی قم

(بخش اول)

• امیرحسین شرافت^۱

پژوهشگر حوزه کتابشناسی و اطلاع‌رسانی

صدها هزار جلد کتاب و سایر منابع، از مهم‌ترین پایگاه‌های کشور در ارائه منابع روزآمد و اسناد علمی رشته یا رشته‌های خاصی از علوم گردیده‌اند.

شش کتابخانه تخصصی تاریخ اسلام و ایران، تفسیر و علوم قرآن، علوم حدیث، فقه و حقوق، ادبیات، فلسفه و کلام و عرفان، به عنوان پیش‌تازان این عرصه؛ و کتابخانه تخصصی محقق طباطبایی، کتابخانه تخصصی مرکز پژوهش‌های اعتقادی، کتابخانه تخصصی مرکز احیاء میراث اسلامی، همچنین کتابخانه تخصصی منابع مرجع و نشریات اسلامی، و کتابخانه عمومی الزهراء(س)؛ کتابخانه‌های شاخصی هستند که در بیش از یک دهه فعالیت خود، با گردآوری و عرضه صدها هزار جلد کتاب، نشریه و اسناد علمی و اسلامی، ضمن ارائه خدمات گسترده؛ به ذخیره‌ای ارزشمند و میراثی گران‌بار برای ایران و جهان اسلام تبدیل گشته‌اند. این گزارش با هدف اطلاع‌رسانی، به معرفی کوتاه برخی از کتابخانه‌های مزبور می‌پردازد.

کتابخانه تخصصی تاریخ اسلام و ایران

اولین کتابخانه راه‌اندازی شده از مجموعه کتابخانه‌های وابسته به دفتر آیت‌الله سیستانی، کتابخانه تخصصی تاریخ اسلام و ایران است. این کتابخانه با توجه به وجود خلاء جدی پژوهش در زمینه‌های تاریخی در حوزه علمی قم و

انتشار و عرضه کتب و نشریات علمی در سراسر جهان چنان شتاب فزاینده‌ای به خود گرفته که مراکز علمی و پژوهشی را به چاره‌جویی در خصوص نحوه تهیه منابع و ایجاد تسهیلات لازم و بهینه‌سازی خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی وادار نموده است. پژوهشگران همه روزه شاهد تولید و انتشار حجم انبوهی از اطلاعات به صورت کتاب، مقاله و نرم‌افزار در شاخه‌های گوناگون دانش هستند. تنوع منابع و گوناگونی موضوعات که بیشتر نتیجه تخصصی شدن علوم است، نیاز به تقویت کارایی و اثربخشی عملیات کتابخانه و به تبع آن تأمین رضایت مراجعان دارد. به علاوه هزینه کتابخانه‌ها نیز در تهیه منابع به صورت مهار ناشدنی افزایش می‌یابد.

ایجاد کتابخانه‌های تخصصی در رشته‌های مختلف، از جمله کارهایی است که از طریق آن می‌توان با تمرکز بخشیدن به کتب اختصاصی هر رشته، امکان بهره‌برداری مؤثر از آنها را فراهم نمود.

در این راستا و در ادامه روند راه‌اندازی مراکز و مؤسسات پژوهشی و فرهنگی؛ کتابخانه‌های تخصصی، زیر نظر دفتر آیت‌الله العظمی سیستانی و با حمایت و اشراف حجت‌الاسلام والمسلمین سیدجواد شهرستانی تأسیس گردید. حاصل این اقدام و تلاش و میراث ماندگار، افتتاح و بهره‌برداری از بیش از ده کتابخانه تخصصی و عمومی است که با تهیه و گردآوری

تنوع منابع و گوناگونی موضوعات که بیشتر نتیجه تخصصی شدن علوم است، نیاز به تقویت کارایی و اثربخشی عملیات کتابخانه و به تبع آن تأمین رضایت مراجعان دارد

کتابخانه
اطلاعات، ارتباطات و دانش‌شناسی

برای ارائه هرچه بهتر
و آسان‌تر خدمات به
محققان و پژوهشگران
سعی شده است در
مجموعه این کتابخانه‌ها،
از مقررات خشک و دست
و پاگیر رایج در سایر
کتابخانه‌ها جلوگیری
شود

نیز احساس نیاز مبرمی که به کتاب‌های تخصصی تاریخ و جغرافیای اسلام و ایران وجود داشت، با تکیه بر دو گرایش اسلام و ایران در سال ۱۳۷۴ در قم راه‌اندازی شد. این کتابخانه در طول یک دهه عمر خود تحولاتی را پشت سر گذاشته که همواره بر نقش آن افزوده است. نیاز به وجود چنین کتابخانه‌ای با منابع مختلف و به‌روز، باعث شده که مراجعان آن هر روز زیادتر شوند. فراهم کردن منابع قدیم و جدید به ویژه در بخش‌های لاتین و کتاب‌های عربی نیز موجب شده که اساتید و محققان از مراجعه به این کتابخانه بی‌نیاز نباشند. همچنین، به علت افزوده شدن بر منابع کتابخانه، فضای فیزیکی کتابخانه هر از چند گاهی تغییر و تحولاتی را شاهد بوده و همین مسئله باعث شده، مکان کتابخانه در سال ۱۳۸۴، برای چهارمین بار تغییر کند.

برای ارائه هرچه بهتر و آسان‌تر خدمات به محققان و پژوهشگران سعی شده است در مجموعه این کتابخانه‌ها، از مقررات خشک و دست و پاگیر رایج در سایر کتابخانه‌ها جلوگیری شود. بدین روی، استفاده از منابع کتابخانه تاریخ نیز با آسان‌ترین روش، ممکن است. البته به علت سطح کار و تخصصی بودن کتابخانه، عموماً پژوهشگران تاریخ و گرایش‌های وابسته به آن، استفاده‌کنندگان از کتابخانه هستند.

یکی از نقاط قوت کتابخانه منابع فراوان آن است. در سال ۱۳۷۴ کتابخانه با حدود چهار هزار جلد کتاب افتتاح گردید، اما اکنون بیش از نود هزار جلد کتاب و مجله در این کتابخانه وجود دارد. علاوه بر خریدهای روزانه، چندین کتابخانه شخصی خریداری و آثار تاریخی آنها تفکیک شده و در کتابخانه قرار داده شده است.

حضور مستمر در نمایشگاه‌های بین‌المللی سوریه، شارجه، کویت، بحرین، بیروت، ریاض، مصر و مراکش باعث غنی شدن منابع عربی کتابخانه در زمینه‌های مختلف گردیده است. همچنین، کتاب‌های فراوانی از شهرهای مکه و مدینه و جده برای کتابخانه خریداری شده است.

با وجود این بخش قابل توجهی از خریدهای کتابخانه، از کتاب‌هایی است که طی دو دهه شصت و هفتاد از عراق به ایران آورده شده است. این آثار طی این سال‌ها، بخش‌های گوناگون کتابخانه را تقویت کرده است.

علاوه بر کتاب، مجلات تاریخی یا شبه تاریخی نیز مورد توجه بوده و بخش مجلات کتابخانه مشتمل بر شمار فراوانی مجله فارسی و عربی است. مجلات کتابخانه به گفته مراجعان از نقاط قوت آن است. پیگیری مستمر و برقراری ارتباط با مراکز مختلف باعث غنای این بخش شده است.

سیستم کتابخانه، روش خاصی است که طی آن دوره‌های تاریخی و مناطق به صورت جغرافیایی تقسیم شده و به علاوه مباحث حاشیه‌ای نیز بر اساس شعبه‌های شناخته شده علم

سیستم کتابخانه، روش خاصی است که طی آن دوره‌های تاریخی و مناطق به صورت جغرافیایی تقسیم شده و به علاوه مباحث حاشیه‌ای نیز بر اساس شعبه‌های شناخته شده علم تاریخ تقسیم‌بندی شده است

تاریخ علوم با بیش از دو هزار و سیصد عنوان و تاریخ‌نگاری با هزار عنوان کتاب از بخش‌های دیگر کتابخانه است. در زمینه‌های ادبی و بررسی تاریخ ادبیات ایران و اسلام، دو بخش ادبیات فارسی با بیش از پنج هزار و ششصد عنوان کتاب و ادبیات عرب با بیش از دو هزار و پانصد عنوان کتاب وجود دارد که در حال تقویت است.

از دیگر موضوعات تاریخی، تاریخ ادیان است. به همین منظور موضوع تاریخ ادیان با بیش از دو هزار و سیصد عنوان کتاب در زمینه‌های مختلف این نیاز را تا حدودی برطرف می‌کند. البته در این موضوع سعی شده تا ویژگی تاریخی این آثار حفظ شود و از تهیه آثار کلامی و عقیدتی خودداری شود.

تاریخ و جغرافیای شهرها و بعضی از ممالک مهم اسلامی که در پیدایش تمدن اسلامی و در سیر تاریخی آن نقش مهمی داشته‌اند، منابع زیادی را به خود اختصاص داده و حدود پنج هزار جلد را شامل می‌شود.

در کتابخانه فرهنگ‌ها، فهارس و کتاب‌شناسی‌های مختلفی وجود دارد که می‌تواند راهگشای محققان در امر پژوهش باشد. مخزن نشریات این کتابخانه، گنجینه ارزشمندی از مجلات و نشریات سیاسی، اجتماعی و تاریخی است که به صورت دوره‌های مجلد نگاه‌داری و در اختیار پژوهشگران و محققان قرار می‌گیرد. برخی از مجلات و نشریات این بخش، نایاب بوده و از این حیث منحصر به فرد است.

جدای از موضوعات فوق، کتاب‌های نفیس با موضوعات هنری در کتابخانه موجود است که بخش زیادی از آن به زبان فرانسوی است.

تمامی کتاب‌های موجود در کتابخانه در برنامه رایانه‌ای که به صورت اختصاصی برای این کتابخانه طراحی شده، ثبت گردیده است.

کتابخانه تخصصی تاریخ در کنار فعالیت اصلی خود، در زمینه‌های دیگر علمی نیز فعال است. برگزاری نشست‌های مختلف علمی با حضور اساتید تاریخ، در طول چند سال گذشته از جمله آنها است. تاکنون هشت نشست علمی در این کتابخانه برگزار شده که آخرین آنها در بهمن ماه ۱۳۸۴، با عنوان «نقش قبایل شیعه در گسترش تشیع» بود.

همچنین تاکنون دوازده عنوان کتاب توسط این کتابخانه و در بعضی موارد با همکاری دیگر مؤسسه‌ها منتشر شده که می‌توان به کتاب‌های «تاریخ محمدی»، «تحفه الازهار» و «زلزال الأتھار» در چهار جلد، دو گفتار پیرامون گوشه‌هایی

تاریخ تقسیم‌بندی شده است. در این تقسیم‌بندی موضوعات مهم و کلان اصل قرار گرفته و از پرداخت به موضوعات ریز و جزئی خودداری شده است. موضوعات مهم کتابخانه به لحاظ غنای منابع به شرح زیر است:

تاریخ اسلام با بیش از دو هزار و پانصد عنوان کتاب در سیزده قفسه جای گرفته است. تاریخ ایران نیز با بیش از هزار و پانصد عنوان، هشت قفسه را در بر گرفته است. تاریخ تشیع نیز یکی دیگر از نقاط قوت این کتابخانه است که با بیش از دوهزار عنوان کتاب این مجموعه را غنای خاصی بخشیده است.

موضوع تراجم با بیش از سیزده هزار عنوان کتاب در دو قسمت مجزای تراجم، تک‌نگاری و تراجم عمومی غنی‌ترین بخش کتابخانه است. تراجم عمومی با پنج هزار عنوان و تراجم تک‌نگاری با بیش از هفت هزار عنوان کتاب، ۳۵ قفسه را به خود اختصاص داده است.

از موضوعات دیگری که اهمیت بسیاری در این کتابخانه دارد و مراجعان زیادی نیز دارد، بخش سیره نبوی (ص) و ائمه معصومین علیهم‌السلام است. شاید بتوان گفت: بخش سیره نبوی این کتابخانه در قم و حتی در سطح کشور کم‌نظیر است. منابع مختلف از کشورهای گوناگونی در این کتابخانه فراهم شده که نیاز محققان را برطرف می‌کند؛ اگرچه، این بخش نیاز به تقویت دارد. سیره ائمه معصومین از امیرمؤمنان تا امام زمان علیهم‌السلام و حضرت زهرا علیها‌السلام هر کدام به بخشی تقسیم شده و کتاب‌هایی را در خود جای داده است. کل مجموعه سیره معصومین بالغ بر ده‌هزار عنوان کتاب می‌شود.

موضوع فرهنگ و تمدن با بیش از سه هزار و سیصد عنوان کتاب یکی دیگر از بخش‌های مهم کتابخانه است که مراجعان زیادی را به خود اختصاص داده است.

یکی از دیگر بخش‌های کتابخانه، بخش منابع لاتین آن است. اگرچه، این قسمت در مقایسه با بخش‌های دیگر رشد چندانی نکرده، اما با این وجود بیش از سه هزار و هشتصد عنوان را در خود جای داده که سعی شده اهم منابع مورد استفاده محققان تهیه شود. منابع این بخش به زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، ترکی استانبولی و آلمانی است.

موضوعات زنده و به روز کتابخانه مانند، انقلاب اسلامی با سه هزار و پانصد عنوان کتاب و جنبش‌ها با شش هزار و ششصد عنوان کتاب از بخش‌های دیگر و مهم کتابخانه است.

تمامی کتاب‌های موجود
در کتابخانه در برنامه
رایانه‌ای که به صورت
اختصاصی برای این
کتابخانه طراحی شده،
ثبت گردیده است

از احوال و آثار علمای بزرگ خوانسار، گزارشی از کتاب تحفه فیروزیه شجاعیه به جهت سده سینه سلطان حسینیه، الحاوی فی رجال الشیعه الامامیه، قبیله بنو تمیم و نقش آن در تاریخ اسلام و ایران، قبیله ازد و نقش آن در تاریخ اسلام و ایران، میراث مکتوب شیعه از سه قرن نخستین، سلمان محمدی ابو عبدالله پارسی، خورشید جی و سلمان، حقیقت جاویدان، و مهاجرت به حیشه اشاره کرد.

از جمله کارهای دیگر کتابخانه، استفاده از سیستم اطلاع‌رسانی موجود در اینترنت است. سایت کتابخانه با نشانی www.historylib.com در سه بخش ارائه مقالات تاریخی، تازه‌های کتاب و مجلات، و جست‌وجو در منابع کتابخانه فعالیت می‌کند.

کتابخانه دارای خدمات‌دهی منظمی به میزان دوازده ساعت در روز در دو بخش بانوان و آقایان می‌باشد. مدیریت کتابخانه تخصصی تاریخ ایران و اسلام از ابتدا تاکنون برعهده حجت‌الاسلام رسول جعفریان بوده و نه نفر همکار کتابدار و اداری وی را کمک می‌کنند.

کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآن

کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآن دومین کتابخانه از مجموعه کتابخانه‌های شش‌گانه تخصصی است که در مهرماه سال ۱۳۷۵ با هدف تأمین منابع مرتبط با تفسیر و

علوم قرآنی ایجاد شد. در این کتابخانه علاوه بر موضوعاتی مانند تفسیر و علوم و فرهنگ قرآنی هرآنچه که به گونه‌ای با مباحث قرآنی مرتبط باشد، گردآوری شده است. آثار مرتبط با عهدین، تفسیرها، شرح‌ها، فهرست‌ها، تحلیل‌های مرتبط با تورات و انجیل و آنچه را محققان مسیحی و یهودی نوشته‌اند و آنچه را که محققان مسلمان درباره آنها نوشته‌اند نیز، بخشی از آثار و منابع جمع‌آوری شده در این کتابخانه است. توجه صرف به موضوع - مرتبط با قرآن بودن - باعث گردآوری هرگونه کتابی شده است که به نحوی با قرآن مرتبط است، بدون توجه به محتوا و عمق آن، به این دلیل و رویکرد شاهد کتاب‌های کم‌عمق، متوسط، اصیل و استوار در کتابخانه هستیم. از ابتدا هم سیاست این کتابخانه، جمع‌آوری کتاب‌های مرتبط با بحث‌های قرآنی بوده و این چنین نبوده که فقط به دنبال کتاب‌های پرمحتوا و عمیق و کاملاً مفید باشند. بلکه، هدفشان فراهم کردن امکان مراجعه به تمامی کتاب‌های منتشره بوده است، گرچه در مواردی هم کتاب‌هایی کم‌عمق باشد.

به لحاظ زبانی، کتاب‌های منتشر شده به تمامی زبان‌ها، جمع‌آوری می‌شود. در حال حاضر بیشترین حجم را کتاب‌های عربی تشکیل می‌دهد و پس از آن زبان فارسی و اردو است. کتاب‌هایی به زبان آلمانی، فرانسه، انگلیسی، نیز موجود است. در حال حاضر بیش از هشتصد عنوان تفسیر کامل در

سال ۱۳۸۴ به زبان فارسی چاپ شد، و چهار شماره دیگر نیز به زبان عربی منتشر شده و به صورت گاهنامه از سوی این کتابخانه عرضه خواهد شد.

یکی از برنامه‌های در دست اقدام کتابخانه علوم قرآن، جمع‌آوری تمام مقالات قرآنی و مرتبط با قرآن از نشریات عربی و فارسی ولاتین است که تاکنون دو هزار مقاله شناسایی و کپی شده است و طرح‌هایی برای گسترش این فعالیت در دست اقدام است.

می‌توان گفت هر پژوهشگر حوزه تفسیر و علوم قرآنی وقتی وارد این مجموعه می‌شود از حیث منابع در دسترس تا حد زیادی احساس بی‌نیازی می‌کند و با عنایت به قفسه باز بودن کتابخانه، تمام مقدمات یک پژوهش کتابخانه‌ای، برای وی مهیا است.

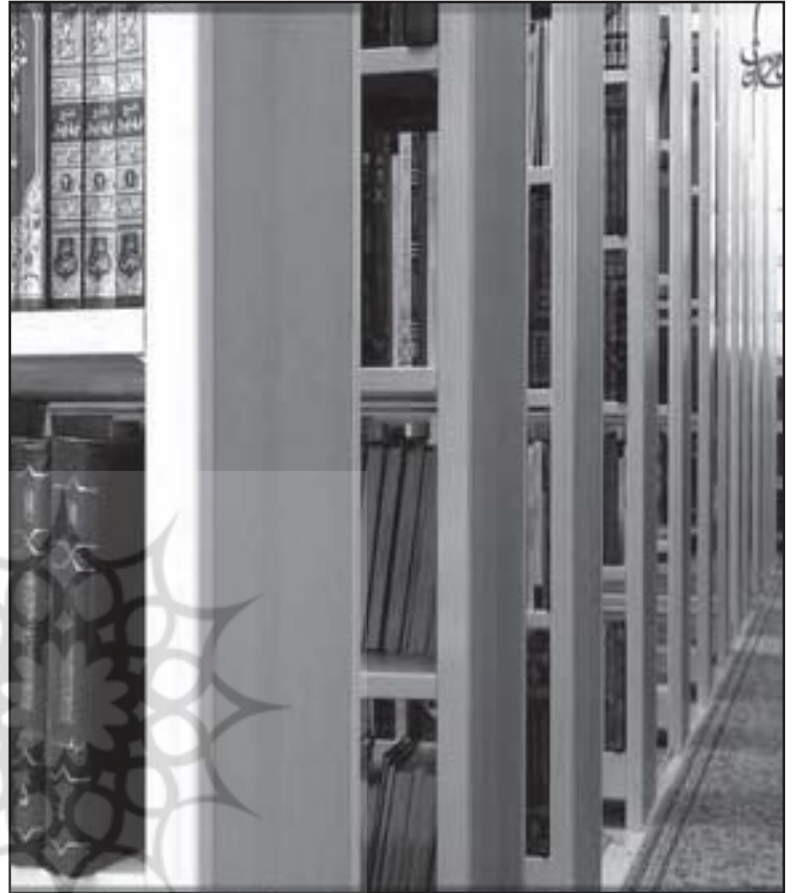
شاید مهم‌ترین مشکل این کتابخانه بعد از نداشتن فهرست قابل جست‌وجوی رایانه‌ای، غیراستاندارد بودن و کمبود فضای کتابخانه، هم از جهت مخزن و هم فضای مطالعه است. کتابخانه فاقد فضای استاندارد برای نگهداری کتاب و هرگونه امکانات ایمنی و تأسیساتی است. اگرچه گفته می‌شود برنامه‌هایی برای انتقال همه کتابخانه‌های تخصصی وابسته به دفتر آیت‌الله سیستانی به ساختمانی مجهز و دارای امکانات لازم انجام گرفته است. تحقق این برنامه، علاوه بر فراهم شدن فضای مناسب، استاندارد و ایمن برای کتاب‌ها، با توجه به ارتباط علوم اسلامی با یکدیگر، امکان ارتباط و تبادل منابع و امانت بین کتابخانه‌های همه کتابخانه‌ها با یکدیگر را نیز برقرار می‌سازد.

این مهم به‌ویژه با ایجاد شبکه رایانه‌ای متشکل از کتابخانه‌ها، به محقق و پژوهشگر این امکان را خواهد داد که از طریق رایانه نیازهای خود را برطرف کند. به عنوان نمونه اگر یک محقق تاریخ در بخش کتاب‌های تاریخی مشغول مطالعه باشد و در اثنای تحقیق خود نیازمند بخش قرآنی شود، از طریق رایانه با کتابخانه تفسیر و علوم قرآنی ارتباط برقرار می‌کند و نیاز خود را برطرف می‌کند.

مدیریت کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآنی بر عهده حجت‌الاسلام محمدعلی مهدوی‌راد است و شش کتابدار وی را در اداره کتابخانه کمک می‌کنند.

کتابخانه تخصصی علوم حدیث

کتابخانه تخصصی علوم حدیث در سال ۱۳۷۷ و با هدف اطلاع‌رسانی در زمینه حدیث و علوم مربوط به آن و ارائه

کتابخانه وجود دارد که بالغ بر حدود سه هزار و پانصد جلد می‌باشد. از این تعداد حدود هزار و دویست مجلد در هفتاد و پنج عنوان مربوط به تفاسیر شیعی و سیصد و سی عنوان از تفاسیر اهل سنت است. بیش از دویست عنوان نیز تفاسیر کل قرآن تک جلدی است مانند تفسیر شبر، تفسیر جلالین و تفسیر مبین، تألیف شیخ محمدجواد مغنیه که تفسیر کل قرآن در یک جلد است. اینها غیر از تفسیرهای موضوعی و آیات الاحکام است.

به غیر از کتاب‌هایی که با مباحث قرآنی به صورت مستقیم ارتباط دارند، معجم‌ها، فرهنگ‌ها و دایرةالمعارف‌ها هم جمع‌آوری شده است. همچنین عرضه کتاب‌هایی که با دانش‌های دیگر مرتبط هستند، اما از مسائل قرآنی هم یادی در آنها شده با استقبال مراجعان به این کتابخانه مواجه گشته است. در کتابخانه تخصصی علوم قرآن، حدود دوهزار مقاله قرآنی به زبان‌های لاتین وجود دارد که مشتاقان می‌توانند از آنها بهره‌مند شوند.

نشریه تراث الشیعة القرآنی که شماره نخست آن در

یکی از برنامه‌های در دست اقدام کتابخانه علوم قرآن، جمع‌آوری تمام مقالات قرآنی و مرتبط با قرآن از نشریات عربی و فارسی و لاتین است که تاکنون دو هزار مقاله شناسایی و کپی شده است و طرح‌هایی برای گسترش این فعالیت در دست اقدام است

۱۰. منابع شرح حال محدثان؛ در این بخش تراجم محدثان و آثار پیرامون حدیث‌شناسان معروف گردآوری شده است.

۱۱. بخش نشریات مرتبط با علوم حدیث؛ این قسمت شامل نشریات و مجلات حدیثی است که در ایران و خارج از ایران منتشر می‌شود. در این بخش نشریات مشهور حدیثی از کشورهای مصر، عربستان سعودی، مراکش، امارات متحده، کویت و... گردآوری شده که در برخی از آنها به‌روز و به صورت اشتراک است.

۱۲. بخش مقالات حدیثی؛ در این قسمت با کمک چند کارشناس خبره در زمینه زبان‌های خارجی و آشنا به متون حدیثی، مقالات حدیثی از نشریات عربی و زبان‌های لاتین استخراج شده و پس از تهیه شناسنامه و اطلاعات کتاب‌شناختی آن، عرضه می‌شود.

۱۳. بخش پایان‌نامه‌های حدیثی؛ این قسمت با تهیه یکصد پایان‌نامه مرتبط کار خود را آغاز کرده و از بخش‌های نیمه فعال کتابخانه است.

۱۴. بخش نرم‌افزارهای حدیثی؛ در این قسمت لوح‌های فشرده علوم حدیث از ایران و جهان اسلام جمع‌آوری شده است.

کتابخانه علوم حدیث از جمله کتابخانه‌های روزآمد علوم حدیث در کشور است که در حال حاضر دارای حدود پنجاه هزار جلد کتاب است.

کتابخانه مزبور دارای فهرست و رده‌بندی استاندارد و رسمی مانند کنگره و دیویی نیست؛ اما با توجه به نوع استفاده و نیاز مخاطبان آن، به صورت موضوعی و از روی سلیقه، منظم و چینش شده است. کتابخانه حدیث، فاقد برنامه‌های نرم‌افزاری کتابخانه‌ای است.

به گفته مدیر کتابخانه، برنامه‌های پژوهشی خاصی در آینده از سوی این کتابخانه انجام خواهد شد. جمع‌آوری و ترجمه مقالات حدیثی به زبان‌های مختلف، انتشار نشریه حدیثی، ایجاد نوارخانه علوم حدیث، احیاء و چاپ و نشر برخی از متون مربوط به علوم حدیث، ایجاد بانک گسترده نرم‌افزاری حدیث و فعال نمودن واحد پاسخ‌گویی به سؤالات حدیثی از طریق مکاتبه تلفنی و حضوری، برخی از این طرح‌هاست. تا پایان سال ۱۳۸۴ استفاده‌کنندگان و مراجعان به کتابخانه تخصصی حدیث، فقط آقایان بودند که با انتقال این کتابخانه به ساختمان جدید و گسترش فضای آن، امکان استفاده بانوان نیز در نوبت صبح، از این کتابخانه فراهم شده است.

خدمات به پژوهندگان و تشویق هر چه بیشتر به مطالعه و تحقیق در زمینه‌های مختلف علوم حدیث تأسیس گردید. کتابخانه مزبور همچنین در پی آن بود که با فراهم نمودن شرایط مناسب جهت آموزش نیروهای متخصص در علوم حدیث، در این راه گام بردارد. این کتابخانه یک سال پیش از فعالیت رسمی خود به گردآوری دو هزار عنوان کتاب در پنج هزار جلد پرداخت و به تدریج به تعمیم و گسترش آن همت گماشت. کتاب‌های کتابخانه، مجموعه‌ای است از آثار و منابع حدیثی دو فرقه شیعه و اهل سنت که تألیفات متقدمین و متأخرین را در برمی‌گیرد.

منابع این کتابخانه در چهارده بخش مشخص سامان یافته‌اند و عبارت‌اند از:

۱. بخش جوامع حدیثی یا متون و شروح احادیث؛ در این بخش بیش از پانزده هزار جلد کتاب در علم حدیث از شیعه و اهل سنت و به زبان‌های مختلف که بیشتر آنها به زبان عربی است گردآوری شده است.

۲. بخش منابع رجال حدیث؛ در این قسمت بیش از هفت هزار جلد کتاب که مهم‌ترین منابع رجالی شیعه و سنی است، جمع‌آوری شده است.

۳. بخش دانش‌های مرتبط با حدیث (مصطلحات الحدیث، قواعد الحدیث، درایه الحدیث)؛ در این بخش بیش از هزار جلد کتاب وجود دارد.

۴. بخش غریب الحدیث (واژه‌های مشکل حدیث).

۵. بخش احادیث موضوعه؛ در این قسمت ده‌ها منبع در ارتباط با احادیثی که موضوعه یا جعلی است و همچنین در ارتباط با شناخت احادیث موضوعه وجود دارد.

۶. بخش فقه الحدیث؛ در این قسمت منابع پیرامون دانش فقه «الحدیث و درایه الحدیث» نگهداری می‌شود.

۷. بخش احادیث قدسیه.

۸. احادیث تفسیری؛ در این بخش منابع و آثاری که در آنها ائمه اطهار با کلمات و روایات خود به تفسیر آیات قرآنی پرداخته‌اند، گردآوری شده است.

۹. بخش مرجع و کلیات؛ منابع این بخش اگرچه صرفاً در علوم حدیث مورد استفاده قرار نمی‌گیرد، بلکه در شاخه‌های دیگر علوم و معارف نیز کاربرد دارند؛ اما در این کتابخانه نیز برای کمک به محققان و مراجعه‌کنندگان، این گونه منابع شامل لغت‌ها، فرهنگ‌ها (به ویژه فرهنگ‌های مرتبط با حدیث) کتابشناسی‌ها و... گردآوری شده است.

مدیر کتابخانه تخصصی علوم حدیث، حجت‌الاسلام محمد مهدی معراجی است و پنج نفر کتابدار او را در اداره کتابخانه یاری می‌کنند.

کتابخانه تخصصی فقه و حقوق

کتابخانه تخصصی فقه و حقوق با هدف پرکردن خلأ منابع علمی، پژوهشی و آموزشی و گسترش و ترویج فقه و علوم وابسته به آن در سال ۱۳۷۷ خورشیدی تأسیس شد. تلاش برای تحقق هدف مزبور به ویژه با روزافزون شدن نیاز حوزه علمیه، روحانیون و دانشجویان و محققان حوزوی و نگاهی که حوزه مزبور به تخصصی شدن علوم و رشته‌ها و تأمین اساتید و محققانی توانا برای دانشگاه‌ها و مراکز علمی - پژوهشی پیدا کرد دو چندان گردید. بدون شک ضرورت تأسیس کتابخانه تخصصی فقه و حقوق را باید تخصصی شدن علوم برشمرد. بدین معنا که اگر در دوره‌های درباره فقه و اصول، کتاب‌ها بسیار محدود بود و از حداکثر هزار و یا دو هزار کتاب تجاوز نمی‌کرد، به طور طبیعی در کنار کتاب‌های علوم عقلی یا نقلی دیگر قرار می‌گرفت، در حالی که امروزه بدون تردید، بیش از ده‌ها هزار کتاب و منبع در حوزه فقه و اصول وجود دارد که در صورت قرار گرفتن در کتابخانه‌های عمومی، شاید برای استفاده‌های عموم مناسب باشد، اما برای پژوهشگران و متخصصان یک رشته جوابگو نخواهد بود.

به هر حال کار راه‌اندازی کتابخانه تخصصی فقه و حقوق که در ابتدا با نام فقه و اصول شناخته می‌شد، از شهریور ۱۳۷۷ آغاز شد و پس از گذشت نزدیک به شش ماه با تهیه چهار هزار و پانصد جلد کتاب در بهمن ماه ۱۳۷۷ رسماً مورد بهره‌برداری قرار گرفت و از آن پس به ارائه خدمات پرداخت. محل اولیه کتابخانه، ساختمانی اجاره‌ای و کوچک بود که پس از مدتی به ساختمان جدید و فعلی خود منتقل شد.

موضوع اصلی کتاب‌های این کتابخانه فقه و اصول است، اما با توجه به اینکه حقوق اسلامی از فقه و حقوق وضعی و مقارن جدا نیست، کتاب‌ها و منابع حقوقی نیز به دو موضوع اصلی اضافه گردید. موضوع چهارمی که در فعالیت کتابخانه مزبور به چشم می‌خورد، منابع و کتاب‌های علم رجال است، که در توجیه آن گفته شده که، چون معمولاً فقه از علم رجال جدا نیست و بررسی‌های سندی یک روایت، ابزار اولیه فقیه است، بنابراین منابع رجالی هم به عنوان ابزار متصل به فقه، مطرح است.

خلاصه آنکه کتابخانه در چهار شاخه اصلی فقه، اصول،

رجال و حقوق، کتاب‌ها و سایر منابع مرتبط را گردآوری کرده است. چهار شاخه مزبور خود به موضوعات ریزتر تقسیم شده و بر اساس رده‌بندی کتابخانه کنگره آمریکا (LC) مرتب و فهرست‌نگاری شده است. منابع ذیل این عناوین قرار گرفته‌اند: بخش اول کتاب‌هایی با موضوع «کلیات» درباره اسلام و مسائل عمومی، بخش دوم منابع «تاریخ فقه و اصول»، بخش سوم کتاب‌های «فلسفه فقه» که رشته‌ای جدید است و در رده‌بندی BP هم وجود ندارد، اما با توجه به گسترشی که کتاب‌های این عرصه دارد، و به تدریج به سمت یافتن جایگاه بالاتری در حرکت است، رده مستقلی به آن اختصاص یافته است. در قسمت فلسفه فقه، کتاب‌های تألیف شده در حوزه‌های مقاصد شریعت، اسباب اختلاف فقها و مبانی کلامی اجتهاد قرار گرفته‌اند. بخش چهارم «جامعه‌شناسی فقه» است. در این بخش کتاب‌هایی با نگرش بیرونی و کارکردگرایانه نسبت به فقه، قرار گرفته است. بخش‌های پنجم و ششم و هفتم به ترتیب اختصاص به کتاب‌های «اصول»، «فقه» و «رجال» دارد و نهایتاً بخش هشتم به «منابع حقوقی» اختصاص دارد.

از لحاظ غنی و کامل بودن منابع کتابخانه باید اذعان نمود، این کتابخانه مسیر مشخصی را در جهت تکمیل کتاب‌ها و مجموعه‌های فقهی و اصولی و رجالی طی کرده است که نتیجه آن تأمین درصد بالایی از کتاب‌های اصولی شیعه، اعم از جدید و قدیم است. در حوزه‌های فقه و رجال نیز این کار، اما با تعمیم و گستردگی کمتری در حال انجام است. کتابخانه فقه و حقوق علاوه بر منابع شیعی، به گردآوری کتاب‌های اهل سنت نیز اهتمام داشته و حتی در تقسیم‌بندی‌ها نیز نگاه به منابع اهل سنت مورد توجه بوده است.

شیوه تأمین منابع کتابخانه، علاوه بر خرید کتاب به طور مستمر و در طول سال، حضور در نمایشگاه‌های کتاب خارج از کشور به ویژه در کشورهای اسلامی و عربی است. این اقدام با خرید از نمایشگاه‌های کتاب قاهره، دمشق، بیروت، شارجه، جده، کازابلانکا و... تاکنون محقق شده و این کتابخانه را به ویژه از جهت در اختیار داشتن منابع مطرح و روزآمد منتشرشده در خارج از کشور، از جایگاهی ویژه برخوردار کرده است. خرید از نمایشگاه کتاب تهران به ویژه بخش ناشران عرب آن، فرصت دیگر تأمین کتاب‌های جدید برای این کتابخانه است.

یکی از بخش‌های دیگر این کتابخانه، بخش نشریات کتابخانه است که با داشتن بیش از دویست و پنج عنوان در

کتابخانه تخصصی فقه و حقوق با هدف پرکردن خلأ منابع علمی، پژوهشی و آموزشی و گسترش و ترویج فقه و علوم وابسته به آن در سال ۱۳۷۷ خورشیدی تأسیس شد

هفت هزار جلد، بر رونق بیشتر آن افزوده است.

در این بخش بیش از صد و بیست عنوان نشریه به زبان عربی در دو هزار و پانصد مجلد، یکصد و ده عنوان مجله فارسی در چهار هزار و پانصد و بیست مجلد و سه عنوان مجله انگلیسی در هیجده جلد وجود دارد. در کتابخانه فقه و حقوق، بیش از هزار عنوان پایان‌نامه در موضوعات فقهی و حقوقی نیز وجود دارد. همچنین در بانک اطلاعات آن نزدیک به یکصد لوح فشرده مرتبط، نگهداری می‌شود.

آمار کلی کتابخانه نشان‌دهنده آن است که حدود ۱۵۰۰۰ عنوان کتاب در ۲۵۰۰۰ جلد در این کتابخانه وجود دارد که ۸۵۰۰ عنوان در ۱۵۵۰۰ مجلد آن کتاب‌های فقهی و اصولی، و ۶۲۰۰ عنوان در ۸۰۰۰ مجلد آن کتاب‌های حقوقی و رجالی است. در این کتابخانه پنجاه مجلد نسخه خطی، چهل عنوان نسخه عکسی و پانصد مجلد کتاب‌های چاپ سنگی نیز وجود دارد.

جمع کل منابع کتابخانه ۳۵۰۰۰ مجلد است که در موضوعات فقه و اصول و رجال و حقوق و علوم مربوط در رده اسلام کتابخانه کنگره، و طرح گسترش داده شده کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در رده BP، چینش یافته است. استفاده کنندگان و بهره‌برداران کتابخانه، طلاب، روحانیون، محققان حوزوی، اساتید حوزه و دانشگاه و دانشجویمان هستند که از ساعت ۷:۳۰ صبح تا ۱۴ در دو نوبت کاری به آن مراجعه می‌کنند. نوبت صبح این کتابخانه اختصاص به بانوان دارد.

کتابخانه مزبور برخی برنامه‌ها و طرح‌های پژوهشی را نیز در دست دارد که برخی منتشر و تعدادی نیز در حال تحقیق است که عبارت‌اند از: آماده‌سازی و انتشار مجموعه «تراث الشیعه الفقهی و الاصولی» که جلد نخست آن در موضوع فقه به زبان عربی منتشر شده است. تدوین فهرستگان نسخ خطی اصول فقه در ایران، آماده‌سازی بانک اطلاعات فقهی و حقوقی با امکان دسترسی به نرم‌افزارهای فقهی و اصولی؛ تهیه و نشر فهرس کتاب‌های اصولی و فقهی؛ احیاء، تصحیح و انتشار رساله‌های فقهی و اصولی منتشر شده با تهیه و عرضه فهرس کتاب‌های چاپی و خطی؛ اطلاع‌رسانی در مورد کتاب‌های جدید؛ و دایر کردن بخش امانی.

کتابخانه تخصصی فقه و حقوق از ابتدای تأسیس تاکنون با مدیریت حجت‌الاسلام مهدی مهریزی و با کمک چهار همکار کتابدار اداره شده است.

کتابخانه تخصصی ادبیات

کتابخانه تخصصی ادبیات در سال ۱۳۷۶ شمسی همزمان با ولادت حضرت فاطمه (س) رسماً فعالیت خود را آغاز کرد. این مجموعه ارزشمند در حال حاضر بیش از ۳۴ هزار عنوان کتاب فارسی و عربی را با موضوع ادبیات و هنر در خود جای داده است که از این جهت، در شمار کتابخانه‌های ممتاز حوزه علمیه و کشور قرار دارد. از میان منابع موجود، بیش از بیست و چهار هزار عنوان آن فارسی و ده هزار عنوان آن عربی است. جایگاه کتابخانه و جامعیت منابع آن، جویندگان و پژوهشگران بسیاری را از سطح شهر قم و کشور به این مرکز علمی کشانیده تا با بهره‌مندی از منابع موجود آن، مطالعه و پژوهش‌های خود را عمق و تکامل بخشند.

کتابخانه تخصصی ادبیات علی‌رغم فضای کوچک و محدود خود، هر روز پذیرای بیش از هفتاد نفر از علاقه‌مندان به این رشته اعم از اساتید، طلاب و دانشجویان است. این کتابخانه در دو نوبت صبح و عصر برای استفاده مراجعه‌کنندگان دایر است. نوبت صبح از ساعت ۸ تا ۱۳ و ویژه بانوان است و نوبت بعدازظهر از ساعت ۱۴ تا ۲۱ مختص آقایان است.

منابع موجود در این کتابخانه به صورت «ففسه باز» در دسترس ادب‌جویان قرار دارد و هیچ‌گونه محدودیتی در استفاده از آنها نیست. افزون بر این، بخش رایانه‌ای کتابخانه نیز مراجعه‌کنندگان را در رسیدن به منابع یاری می‌دهد.

نظام رده‌بندی کتابخانه

منابع این کتابخانه در هشت موضوع کلی که با ادبیات و هنر پیوند دارند، تنظیم و رده‌بندی شده است: فنون ادبی، نثر، نظم، زبان‌شناسی، ادبیات کودکان و نوجوانان، هنر، فرهنگ عامه و کلیات.

به رده‌بندی مزبور، می‌توان بخش نشریات ویژه ادب و هنر را نیز افزود. هر یک از بخش‌های هشتگانه کتابخانه به زیر مجموعه‌هایی تقسیم شده است که برای آشنایی بیشتر، بخش‌ها و زیرشاخه‌های آن معرفی می‌گردد.

پژوهش‌های عمومی ادبی

در این رده کتاب‌ها و منابعی در زمینه‌های فنون ادبی؛ مکتب‌های ادبی؛ شخصیت‌های ادبی، پژوهش‌های ادبیات کودکان و نوجوانان؛ آیین‌ها، اسطوره، اسطوره‌شناسی و افسانه‌ها؛ نقد ادبی (نقد و تفسیر)؛ ادبیات داستانی؛ شعر و شاعری؛ عرفان و تصوف؛ فنون دیگر ادبیات (سبک‌شناسی، علوم بلاغت و...)؛ تاریخ ادبیات شامل: تاریخ ادبیات کهن فارسی، تاریخ ادبیات معاصر فارسی؛ تاریخ دوره‌های مختلف

جایگاه کتابخانه و جامعیت منابع آن، جویندگان و پژوهشگران بسیاری را از سطح شهر قم و کشور به این مرکز علمی کشانیده تا با بهره‌مندی از منابع موجود آن، مطالعه و پژوهش‌های خود را عمق و تکامل بخشند

شیوه تأمین منابع کتابخانه، علاوه بر خرید کتاب به طور مستمر و در طول سال، حضور در نمایشگاه‌های کتاب خارج از کشور به ویژه در کشورهای اسلامی و عربی است

ادبیات فارسی، تاریخ ادبیات عربی، تاریخ ادبیات مردمان دیگر، آزمون‌ها و تمرین‌ها (کمک درسی ادبی)؛ و ادبیات و هنر دفاع مقدس وجود دارد.

ادبیات کودکان و نوجوانان

با آثاری از قبیل: ادبیات کودکان (تألیف و ترجمه)، ادبیات نوجوانان (تألیف و ترجمه) و تاریخ و پژوهش ادبی کودکان و نوجوانان.

هنر

در این موضوع کتاب‌ها و منابعی با محتوی مبانی هنر، زیبایی‌شناسی، تاریخ هنر، هنر موسیقی، هنرهای تجسمی (تصویری و گرافیک، عکاسی، معماری)، هنر سینما (فیلمنامه‌های خارجی و داخلی)، هنرهای نمایشی (نمایشنامه‌های خارجی و داخلی، هنر خوشنویسی و زیبایی‌شناسی و هنر وجود دارد.

فرهنگ عامه: کلیات

شامل کتاب‌های مرجع، دایرةالمعارف‌ها، فرهنگ‌ها (فارسی به فارسی، فارسی به عربی، فارسی به انگلیسی، انگلیسی به انگلیسی، زبان‌های دیگر، فرهنگ‌های ادبی و تخصصی)، منابع راهنما (کتاب‌شناسی و روش تحقیق، پژوهشنامه‌نویسی و...) شرح شعر فارسی و تذکره‌ها و تراجم و مجموعه آثار.

سلسله‌ها

در این رده منابع مربوط به معارف عمومی نگه‌داری

نثر

نثر شامل مصاحبه‌ها (گفت‌وگوها)، نامه‌نگاری‌ها، فن مقاله‌نویسی و مجموعه مقالات و مقاله‌نویسی، فن ترجمه و متون ترجمه شده، فن خطابه و مجموعه سخنرانی‌ها، طنزنویسی و طنز، شرح حال‌ها شامل: شرح حال‌های خودنوشت و دیگر نوشت و سفرنامه‌ها و یادنامه‌ها و خاطرات؛ متون ادبیات داستانی شامل: متون ادبیات داستانی معاصر (رمان‌های ایرانی، خارجی و داستان کوتاه ایرانی)، متون ادبیات داستانی کهن (تمثیل، حکایت، اندرز و لطیفه)، متون منثور فارسی (نثر کهن، گزیده‌های نثر کهن، نثر معاصر، گزیده‌های مختلف نظم و نثر، کلمات قصار، نقل قول‌ها، نکته‌گویی‌ها و گزیده‌گویی‌ها).

نظم

شامل منابع شعر کهن فارسی، گزیده شعر کهن فارسی، شعر معاصر فارسی، گزیده شعر معاصر، گزیده شعر دوره‌های مختلف و کتاب‌های شعر ترجمه.

زبان‌شناسی

در این رده آثاری با موضوع تاریخ و نظریه‌های زبان‌شناسی، شاخه‌های زبان‌شناسی، تاریخ و مبانی زبان فارسی و دستور زبان تطبیقی، دستور زبان فارسی، صرف

می‌شود.

نشریات ادبی

در این بخش نشریات و مجلات فارسی و عربی حوزه ادبیات وجود دارد و شامل گاهنامه‌ها، هفته‌نامه‌ها، ماهنامه‌ها، فصلنامه‌ها، سالنامه‌ها و... می‌شود.

منابع کتابخانه بیشتر از نمایشگاه‌های داخلی و خارجی تهیه و خریداری می‌شود و افزون بر آن، چنانچه مراجعه‌کنندگان آثاری را معرفی کنند که در میان منابع موجود نباشد، مسئولان کتابخانه نسبت به خرید و تهیه آن اقدام می‌نمایند.

کتابخانه ادبیات، به ویژه در زمان مدیر ادیب و شاعر خود، فرات اسدی، برخی فعالیت‌های پژوهشی را نیز در دستور کار قرار داد که عبارت‌اند از:

انتشار مجموعه‌های ادبی: این کتابخانه، در کنار وظیفه اصلی خود که تهیه و ارائه منابع به محققان است، به انتشار مجموعه‌هایی ادبی نیز مبادرت ورزیده، که حاصل آن انتشار بیش از ده اثر ادبی، است:

«چشم در چشم سکوت»، «مشرق گل‌های فروزان»، «رداذ الحدائق و الاحداق»، «نسیج المرایا»، «المجتبی علیه‌السلام بین و میض الحرف و وهج القافیة»، «للهزء شذی الکلمات»، «ملامح فی السیره و التجربة الشعرية»، «تذیل سلافة العصر»، «مشاهیر شعراء الشیعة»، «سید النخیل المقفی مصطفی جمال‌الدین فی ذاکره السنویة الاولى».

احیای میراث ادبی شیعه: این بخش از فعالیت‌های پژوهشی کتابخانه، هم‌اکنون در دست اجراست و بر اساس آن، قرار است، آثار ادبی عالمان شیعی در حوزه ادبیات فارسی و عربی احیا و عرضه شود.

در سال‌های اخیر نیز دو کتاب؛ «الوسیط فی شرح الکافیة لابن الحاجب السید رکن‌الدین حسن بن محمد الاسترآبادی الحسنی، المتوفی ۷۱۷» تحقیق: حازم الحلی و «السیف الصنیع لرقاب منکری علم البدیع، ابوالمجد الرضا الاصفهانی» تحقیق: مجید هادی‌زاده، توسط کتابخانه ادبیات، چاپ و منتشر شده است.

کتابخانه تخصصی فلسفه و کلام

کتابخانه تخصصی فلسفه و کلام حلقه دیگری از حلقه‌های ششگانه کتابخانه‌های تخصصی قم است که در پی تأسیس و گسترش رشته‌های فلسفه و کلام، ادیان، عرفان، فلسفه علم،

فلسفه تطبیقی و همچنین، افزایش شمار طلاب، محققان و دانشجویان گرایش‌ها و تخصص‌های مزبور در حوزه علمیه قم راه‌اندازی شد.

پیشینه کتابخانه مزبور به خرداد سال ۱۳۸۰ باز می‌گردد، و اگرچه از این جهت از سابقه کمتری نسبت به سایر کتابخانه‌ها برخوردار است، اما قدمت گردآوری و تهیه منابع این کتابخانه به چهار سال قبل از تأسیس رسمی آن باز می‌گردد. کتابخانه مزبور به طور مشخص در موضوعات فلسفه غرب و فلسفه اسلامی، عرفان، منطق، مدیریت و اقتصاد، اخلاق و سیر و سلوک، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی، کلام و بخش نشریات مرتبط با حوزه کاری کتابخانه فعالیت و به ارائه خدمت می‌پردازد.

کتاب‌های این کتابخانه عمدتاً به زبان فارسی و عربی است و برخی کتب لاتین نیز در میان آنها وجود دارد. منابع کتابخانه در حال حاضر حدود بیست و سه هزار رکورد است که معرفی موضوعی منابع و آمار تقریبی آنها، ادامه این گزارش است:

زیرشاخه‌های فلسفه غرب

کلیات، مشتمل بر: فرهنگ‌ها، لغات، رمان‌های فلسفی و اشعار فلسفی در هشتصد جلد.
آثار کلی فلسفه غرب، شامل: تاریخ فلسفه و زندگی فلاسفه در هشتصد جلد.

فلسفه یونان، شامل: آثار افلاطون، ارسطو و سایر منابع قدیم حکمت، در چهارصد جلد.

فلسفه قرون وسطی، مشتمل بر: منابع مربوط به فلسفه مسیحیت در دویست جلد.
فلسفه دوره جدید، شامل: منابع دوره رنسانس به بعد در دو هزار و دویست جلد.

منطق جدید، شامل: منابع منطق و ریاضیات و فلسفه تحلیلی در دویست جلد.

منابع هرمنوتیک، مشتمل بر: منابع فلسفه زبان، روشنگری، مدرنیته و پست مدرنیته و سکولاریسم در سیصد و پنجاه جلد.

فلسفه اسلامی و زیرشاخه‌های آن

کلیات فلسفه اسلامی با منابعی از قبیل فرهنگ‌ها و مصاحبه‌ها و سخنرانی‌هایی که در قالب کتاب عرضه شده، در چهارصد جلد.

تاریخ فلسفه اسلامی در پانصد جلد.

فلسفه مشاء در سیصد و هشتاد جلد.

کتابخانه تخصصی

فلسفه و کلام حلقه

دیگری از حلقه‌های

ششگانه کتابخانه‌های

تخصصی قم است که در

پی تأسیس و گسترش

رشته‌های فلسفه و کلام،

ادیان، عرفان، فلسفه

علم، فلسفه تطبیقی

و همچنین، افزایش

شمار طلاب، محققان و

دانشجویان گرایش‌ها

و تخصص‌های مزبور

در حوزه علمیه قم

راه‌اندازی شد

تنظیم کتاب‌ها و سایر منابع در این کتابخانه بر اساس موضوع است و فاقد فهرست رسمی از منابع می‌باشد. کتابخانه به صورت قفسه باز اداره می‌شود و سالن مطالعه و مخزن نیز در یک محیط قرار دارند

منابع فلسفه اشراق در دویست و پنجاه جلد. منابع متفرقه بین دو مشرب اشراق و مشاء در چهارصد جلد. منابع حکمت متعالیه صدرالمتألهین در ششصد و پنجاه جلد. آثار فلسفه جدید اسلامی از محقق سبزواری تا علامه طباطبائی و سیدجلال‌الدین آشتیانی و محمدتقی جعفری و حسن‌زاده و مصباح یزدی و سایر تألیفات اندیشمندان معاصر، در هشتصد و پنجاه جلد.

منابع منطبق در شاخه‌های:

منابع اخلاق و فلسفه اخلاق، فلسفه فقه و فلسفه هنر در هشتصد جلد.

کلیات (مباحث کلی و پایه منطبق) مشتمل بر هزار جلد. موضوعات خاص و معرفت‌شناسی در هفتصد جلد. ادیان در شاخه‌های:

منابع کلام جدید (فلسفه دین، سکولاریزم و...) در پانصد جلد. مجموعه آثار فلسفی از فلاسفه معاصر مانند مرحوم آشتیانی، شهید مطهری، سیدحسین نصر، محمد امین، محمدعابد الجابری و... در چهار و پنجاه جلد.

آثار کلی. شامل تاریخ ادیان، ادیان باستان، ادیان خاموش، ادیان ابراهیمی (شامل یهودیت، مسیحیت، اسلام) و موارد تقریب بین سه دین ابراهیمی، در هزار و پانصد جلد. کلام در شاخه‌های:

منابع کلامی و هابیت در موضوعاتی مثل تاریخ وهابیت، شبهات، مناظرات و... منابع کلام زیدیه و اباضیه (خارج) در پانصد جلد.

فرق و مذاهب در ششصد جلد. مناظرات در یکصد و بیست جلد.

منابع جامعه‌شناسی. در سی صد و پنجاه جلد. منابع فلسفه اقتصاد، فلسفه طب، فلسفه مدیریت و روان‌شناسی در پانصد و پنجاه جلد.

منابع کلام شیعی و کلام معتزلی، کلام شیخیه، اشاعره و سایر مباحث کلامی، در دوهزار جلد. الهیات (توحید) در سیصد جلد.

منابع مرجع فلسفی و غیر فلسفی و منابع فمیسینیم در هشتصد و سی جلد.

منابع مربوط به امامت در هزار و سیصد جلد.

فلسفه سیاست شامل:

بخش نشریات

در این بخش نشریات فارسی تخصصی، فلسفه، کلام، عرفان، ادیان و برخی نشریات عربی این حوزه‌ها نگهداری می‌شود.

مباحث کلی. مانند دموکراسی، لیبرالیسم، حقوق بشر در ششصد جلد.

تنظیم کتاب‌ها و سایر منابع در این کتابخانه بر اساس موضوع است و فاقد فهرست رسمی از منابع می‌باشد. کتابخانه به صورت قفسه باز اداره می‌شود و سالن مطالعه و مخزن نیز در یک محیط قرار دارند.

اسلام و سیاست. منابعی مثل اندیشه سیاسی، ولایت فقیه و... در ششصد و پنجاه جلد. سیاست روز. با موضوعاتی مانند جهانی‌شدن و سیاست کشورها، در چهارصد جلد.

ساعات کار کتابخانه به صورتی تنظیم شده که از روز شنبه تا چهارشنبه صبح‌ها از ساعت ۸ تا ۱۳ مختص بانوان است و از ساعت ۱۴/۳۰ تا ۲۰/۳۰ و پنج‌شنبه‌ها تمام وقت، در اختیار آقایان است.

فلسفه علم و تاریخ علم در ششصد جلد. فلسفه تعلیم و تربیت و فلسفه تاریخ، و فلسفه و فیزیک، در پانصد و پنجاه جلد.

عرفان در زیر شاخه‌های:

مدیریت کتابخانه بر عهده حجت‌الاسلام احمد عابدی است و شش همکار کتابدار با کتابخانه همکاری دارند.

کلیات. در ششصد جلد. تاریخ تصوف. در ششصد جلد. زندگینامه و آثار عرفا از قرن سوم تا معاصر. چهار هزار و پانصد جلد.

تفسیر:

پی‌نوشت:

در این کتابخانه برخی تفاسیر قرآن که با مشی عقلی و

1 . amir.sherafat@gmail.com